

Føroyaruttanfyri ES:

Nýggjur sersáttmáli einmøguleiki

– Men ein sersáttmáli skal vera meira víttgangandi enn verandi avtala við ES og tá mugu vit eisini fyri vunnin rættindi verða tilreiðar at átaka okkum skyldur, sigur ES-nevndin

Skal marknaðaratgongdin tryggjast á ein hátt, soleiðis at hon í longdini tæni útflutningsvinnuni best, um vit velja at standa uttanfyri ES, so er ein serskipan einmøguleiki. Men nevndin sum hevur kanna hetta heldur, at torført verður at samráða seg til eina seravtalu við ES.

Nevndin, sum var sett at kanna gagnligastu marknaðaratgongdina til ES, sigur m.a. í partinum í álitinum, sum fevnir um Føroyar uttanfyri ES, at føroyingar mugu broyta hugburð.

– Vit røgu vera sinnað, at átaka okkum skyldur fyri vunnin rættindi og vit mugu miða eftir einum avtaluformi, sum er meira víttgangandi enn verandi avtala við ES. (Tann frá 1992, blóm.)

Tollsamgonga og EBS

Við eini serskipan hugsar nevndin, at stevnumiðid er ein samráðingarloysn, har partar av EBS leistinum og

tollsamgonga eru settir saman. Í stuttum merkir hetta, at vit øðrumegin fáa fyrirminirnar av tí víðasamstarvinum í EBS og hinumegin fáa marknaðaratgongd frá tollsamgongu.

EBS er stytting fyri Evropeiska Búskapar Samstarvið. EBS sáttmálin fevnir um limalondini í EFTA og ES-londini. Á donskum og norskm er hetta samstarv styttil EØS, á nskum EEA.

Nevndin heldur, at EBS leisturin í síni heild gevur okkum fyrirminir. EBS avtalan fevnir um samvinnu á nógvum týðandi økjum: Arbeidsmarknaður, heilsufrøðilig viðurskipti, útbúgving og gransking, samskipti o.a. Slik samvinna hevur alstóran týðning fyri menningarmøguleikar og kappingarføri okkara.

Viðvíkjandi fiski og fiskavørur gevur EBS-avtalan á leið somu rættindi um marknaðarsømdir í ES sum verandi handilsavtala. Tí mælir nevndin til toll-

samgongu fyri fisk og fiskavørur. Ein tollsamgonga gevur í útgangsstøði føroyskum virkjum somu marknaðartreytir viðvíkjandi fiski, sum virkjum í ES. Samstundis loysir ein tollsamgonga trupulleikarnar við triðjalandsfiski á ES-marknaðinum.

Fólkarrættarlígg avtala

Ein serskipan verður vanligar roknað sum ein fólkarrættarlígg avtala, tað vil siga, at ásetingarnar bert binda londini. Fólk og virkir kunnu ikki verða lögð undir ásetingar, sum ikki eru staðfestar eitt nú í løgtinginum.

Nevndin ivast í um ES er sinnað at gera eina seravtalu við Føroyar og at torført er at koma á mál við eini skikari avtalu. Men eydnast slikar samráðingar, so verður hetta gagnligt fyri okkara marknaðaratgongd.

jústinus

Mynd: Kalmar

Elsa Johanna Høgeni, samskipari:

Vit eru væl fyrireikaði til Travel Mart

– Ferðavinnustevnan hevur sera stóran týðning fyri føroysku ferðavinnuna og vit eru væl fyrireikað. Undirtøkan er eisini sera stór, sigur Elsa Johanna Høgeni, sum er samskipari av Travel Mart í ár.

Føroyska ferðavinnan biðar spent eftir døgnum 13-16 september í ár. Tá skal ferða sána roynd, sum professionellir fyrrireikarar, at taka ímóti keyparum av føroyskum ferðatilboðum.

Útnórður-samstarvið skipar í ár fyri 10. ferðavinnustevnuni, sum verður hildin annað hvørt ár í Íslandi og triðjahvørt ár í Føroyum ella Grønlandi.

Fyri Útnórður er Elsa Johanna Høgeni samskipari og hon skal taka sær av at tiltakið eydnast væl. Hon er bartskygd.

– Eg haldi vit eru sera væl fyrireikaði í ár. Tað sum hendi seinast, tá Travel Mart var í Føroyum má ikki henda aftur. Tá vóru vit ikki nógv væl fyrir ferðavinnu-økinum, at skipa fyri so stórum tiltakið og tí gekkst illa, sigur Elsa Johanna Høgeni.

– Tað hevur alstóran týðning fyri okkum, at tiltakið eydnast. Vit skulu minnst

til, at talan er um keyparar av okkara ferðatilboðum, sum koma til Føroyar. Talan er um umboð fyri ferðavinnustovur úti í heimi og eru tey ikki nøgd við viðferðina tey fáa í Føroyum, so tora tey ikki at senda fólk henda vegin, sigur Elsa Johanna Høgeni.

– Eg haldi, at ferðavinnan í Føroyum er ment nógv seinastu árin. Tí eru vit før fyri at skipa fyri Travel Mart forsvarliga í ár. Áhugin fyri stevnuni er eisini sera stórur. Við starvsfólki og ferðaleiðarum kemur samlaða talið av fólki á Travel Mart uppá 445, sigur hon.

– Vit hava lagt dent á, at allir gestirnir skulu búgva í Havni. Stevnan verður hildin í ítróttarhøllini á Hálsi og tí skal ikki verða ov langt hjá stevnu-luttakarum at ferðast. Teir koma at búgva á hotellum og gistingarhúsum annars í Havni. Vit fara eisini at nýta Skúlahæmið

við Marknagilsvegin, Sjúkrasystakollegið og Háskúlan. Eisini verður privat innkvartering.

Í samstarvinum í Útnórði innan ferðavinnu er Ísland nógv tað størsta. Tað sæst eisini á luttøkatalinum, íslendingar koma at eiga teir allar flestu básarnar í ítróttarhøllini á Nabb.

– Í samband við ferðavinnustevnuna fara vit at skipa fyri útferðum og hesuferð verða bert útbúir ferðaleiðarar við, sigur hon.

– At slikar stevnu hava týðning siggia vit best, tá vit hugsa um hvussu gekkst grønlendingum, fyrstu ferð teir skipaðu fyri Travel Mart. Teirra ferðavinnu í dag byggir næstan bert á hetta tiltak. Hon byrjaði við Travel Mart, sigur Elsa Johanna Høgeni.

jústinus

lond hava samtykt, heldur nevndin

Velja Føroyar at fara upp í ES, mælir nevndin til, at hetta verður gjørt soleiðis, at Føroyar gerað limur við undantøkum. Tað vil siga ein samvinna við ES á sama hátt, sum Áland fekk sum partur av finska ríkinum.

Nevndin mælir til, framvegis um meiriluti er fyri limaskapi, at føroyingar royndu at samráða seg til undantøk á fleiri økjum. Serliga fiskivinnuna, landbúnað, oljubvinnuna og hvalaveiðu.

Søgulig veiðutølini

Í fiskivinnumálum mælir nevndin til, at samráðingar eiga at miðja eftir loysnum, sum bera í sær at søgulig veiðutøl og búskaparlígg týðningurin av fiskivinnuni koma at viga

tyngst, tá rættindi og skyldur skulu býast.

Eisini verður mælt til at veidumynstrið, sum hevur verið innanfyri karmarnar av galdandi fiskiveiðuavtalu millum ES og Føroyar heldur fram.

Nevndin heldur eisini, at vit eiga at tryggja tær avtsalur, sum Føroyar hava havt við onnur lond uttanfyri ES, eitt nú Russland og Ísland.

Samráðingarnar eiga eisini at miða í móti, at vit sleppa undan kvotuhoppum, soleiðis at tær kvotur, vit fáa sambært meginregluni um relativan stabilitet, veruliga koma føroyskum fiski- og útróðrarmonnum til góða.

Mælt verður til, at Føroya leiðin verður skipað sum ein serligur kassi, við á leið somu reglum sum Hetlands-kassin og Írski kassin. Hetta hevði m.a. ført við sær, at

ein serlig veiðiloyvisskipan hevði verið við leiðirnar við Føroyar.

Nevndin heldur, at 12 fjórðingamarkið eigur at vera varðveitt.

Nevndin heldur eisini, at tað er av stórum týðningi, at vit fáa undantak, soleiðis, at bert persónar, sum hava fastan bústað í Føroyum skulu hava loyvi til veiðu og tilvirking.

Við serligu búskaparlígg stöðu Føroya í huga heldur nevndin at útgangsstøðið hjá landsstýrinum í samráðingunum um veiðirættindi og kvotur eigur at verða, at vit avgjørt ikki lata ES-fiskiforum stórra veiðurættindi enn søgulig veiðutøl geva grundarlag fyri.

jústinus